

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Konulan yasaklar, sendika içi demokrasiyi kurmada yeterli ve geçerli olmamıştır

Yeni dönemde sendikal yasaklar kaldırılmalı

Doç. Dr. Tankut CENTEL

Tercan'da doğdu. İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. "Çocuklar ile Gençlerin İş Güvenliği" teziyle adli hukuk doktoru ve "İş Hukukunda Ücret" adlı çalışmasıyla da doçent unvanını aldı. Halen İ.Ü. Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Ana Bilim Dalı'nda öğretim üyesidir.



GENEL seçimlerin yaklaştığı yeni dönemde siyasi yasakların kaldırılmasının ardından, sıra sendikal yasaklara gelmiştir. Gerçekten 1980 sonrasında içine girilen olağanüstü dönem, sendikal hakların kullanılmasını güçleştirici sınırlamalar ile yasakların konmasına yol açmıştır.

Bu anlamda çok genel olarak belirtmek gerekirse, ilkin işçi sendikası veya konfederasyonlarının genel kurul dışındaki zorunlu organlarına seçilebilmek için en az 10 yıl, şube zorunlu organlarına seçilebilmek için de sendikanın kurulu bulunduğu iş kolunda en az 1 yıl fiilen çalışmış olmak şartı öngörülmüştür. Söz konusu hükmün pratik anlamı, 10 yıl işçiliği olmayan bir sendikacının sendika veya konfederasyon ve 1 yıl işçiliği bulunmamasının da sendika şube yöneticisi olamayacağıdır. Bunun ise profesyonel sendikacılığa getirilmiş ağır bir engelleme olduğu açıktır.

SENDİKAL EROZYON

İkinci olarak, sendikaların, sendika şubelerinin ve konfederasyonların genel kurul dışındaki organlarının üyeliklerine aynı kişinin üst üste dört olağan genel kurulca seçilebileceği ve bu süre sonunda aradan bir olağan genel kurul geçmedikçe aynı kişilerin tekrar organlara üye seçilemeyeceği öngörülmüştür. Belirtilen hükmün pratik sonucu da, profesyonel sendikacı dediğimiz ve sendikacılığı meslek haline getirmiş kişilerin en çok 12 yıl mesleklerini icra edebileceği ve bundan sonra büyük bir olasılıkla sendikacılığı bırakmak zorunda kalacaklardır. Bu da profesyonel sendikacılığa indirilmiş ağır bir darbedir. Nitekim söz konusu yasak, ülkemizdeki yetmişmiş sendikacıların yönetimden çekilmesine ve giderek sendikal erozyona yol açmaktadır.

YASAKLAR ÇÖZÜM DEĞİL

Sendika yöneticilerine getirilen bu yasaklar sendika içi demokrasiyi yaşatmak ve kabaca "sendika ağası" olarak adlandırılan değişmez kişilerin sendika yönetiminde yer almalarını önlemek gerekçesiyle konmuştur. Oysa nasıl Türkiye'de siyasal demokrasiyi yaşatmak için önceki dönemin siyasilerine yasak koymak geçerli bir yol olmamışsa, işte sendikacılara konulan bu çeşit yasaklar da sendika içi demokrasiyi kurmada yeterli ve geçerli yollar olmamıştır. Burada sosyal devlete düşen görev, sendika yönetimlerine dışarıdan müdahale yerine, sendika yöneticilerinin geldiği yollara karşımaktır. Bunun da yolu delege seçimlerinin yapılmasına ilişkin kuralları düzenlemekten geçer. Oysa 1980 sonrasında sendika içi demokrasiye dışardan yapılan müdahale kuralları belirleme yerine, profesyonel sendikacılığın güçleştirilmesi şeklinde gelişmiştir. Ni-

tekim genel kurula katılacak delegelerin sendika tüzüklerindeki hükümlere göre seçilmeleri öngörülerek eskiye dönülmüş ve 1980 öncesindeki arzulanmayan uygulamaya açık kapı bırakılmıştır. Şükretmek gerekir ki, Türk-İş ile bağlı sendikaların bugünkü yöneticileri genelde böyle bir uygulamanın gelişmesini fiilen engelleyebilmişlerdir.

ÖĞRENCİLERİN DURUMU

Nihayet 1980 sonrasında sendikaya üye olamayacak kişilerin kapsamı genişletilmiş ve özellikle öğrencilerin sendika üyesi olmaları yasaklanmıştır. Öğrencilere getirilen bu sendikal yasak 1980 öncesinde ülkemizde yaşanan tedhiş olaylarında öğrenci gençliğin yer aldığı gerekçesiyle konmuştur. Oysa çalışan öğrenci kesiminin söz konusu olayların büyük ölçüde dışında kaldığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Sonra olayı bir de tersinden ele alacak olursak, kendisine ana veya babasından miras kalan bir işletmeyi devralacak bir gencin hem öğrenimini ve hem de işyerini sürdürüp, işveren sendikasına üye olmasını yasaklamanın hiçbir anlamı yoktur. Aynı şekilde, özel öğretim kurumlarında öğretmenlik yapanların da sendikaya üye olamayacakları belirlenen bir diğer husustur. Oysa özel okullarda öğretmenlik yapanlar hizmet sözleşmesiyle çalıştıkları için genel olarak işçi statüsündedirler ve de özel okullar esasta kâr amacıyla işleyen kuruluşlardır. Bu bakımdan öğrenciler gibi, özel okul öğretmenlerinin sendikal yasaklar içine sokulmuş olmasına hukuken geçerli bir gerekçe gösterilebilir son derece güçtür.

SONUÇ

1980 sonrası olağanüstü dönemin geride bırakılıp, olağan döneme geçildiği günümüzde çalışma yasak ve kısıtlamalarıyla olağan durumlarda bir yere gelinebileceği artık yavaş yavaş da olsa anlaşılmalıdır. Gerçekten olağanüstü dönemlerin olağanüstü şartlarıyla olağan dönemlerin taşınması gereken şartlar birbirinden tamamen farklıdır. Özellikle Türkiye'nin bir yandan olağan döneme ve diğer yandan da AET üyeliğine hazır olduğunu göstereceği yeni bir dönemde bu çeşit çalışma yasaklarının kaldırılmasını gündeme getirmeden daha doğal bir şey olamaz. Nitekim bu anlamda çalışma yasağı koymak yerine, sosyal nitelikli devletin sadece sendikal demokrasiye ve haklara ilişkin hukuki düzenlemeleri yapması ve düzenleyici kurullar getirmesi alternatif olarak düşünülmelidir. Aksi takdirde gerek içte ve gerekse dışta Türkiye'nin zor durumlara düşeceği görünen bir gerçektir. Dileriz yeni dönemde sendikal yasaklar kaldırılarak, ülkemizin içine düşebileceği bu çeşit güç durumlar önlenmiş olsun.